
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

הערכת תכניות במגזר השלישי ובעסקים חברתיים - 3149

תאריך עדכון אחרון 27-02-2018

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: ניהול מלכ"רים וארגונים חברתיים

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר יובל אופק

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: yuvalofek@poli.haifa.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ב', 1000-1100 בתיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

רקע

אחת התופעות הבולטות והחשובות בחברה במדינות OECD בכלל ובישראל בפרט, היא התפתחותם של מלכ"רים (מוסדות ללא כוונות רווח) ועסקים חברתיים בכל תחומי החיים. בכלל המגזרים, מלכ"רים ועסקים חברתיים מתמודדים עם תהליכי שינוי, למידה, הערכה, אינטראקציה עם הסביבה וארגונים נוספים, מאבקי כוח, צורך להניע עובדים ועוד. עם התגברות תהליכי ההפרטה של שירותים חברתיים ומיקור חוץ, עלתה משמעותית חשיבות המלכ"רים והעסקים החברתיים במגזר השלישי, אולם בד בבד גבר המתח בינם לבין ארגונים בשלטון המרכזי והמקומי. משברים כלכליים ומדיניות צמצום תרמו למורכבות תהליכים ניהוליים, והגבירו את הלחץ הפיננסי על מלכ"רים ועסקים חברתיים ואת התחרותיות בגיוס המשאבים. בשל כך, עלתה חשיבותם של תהליכי הערכה ותוצריהם. ראשית, הערכה נדרשת כיום, יותר מבעבר, כדי להתמודד עם סביבה מורכבת ודינאמית ועם דרישות ניהוליות מודרניות, כגון: ניהול מבוסס תוצאות, תכנון אסטרטגי ולמידה ארגונית. שנית, עם התגברות התחרותיות בגיוס המשאבים, הערכה נדרשת לצורך מענה על דרישות אחריותיות פנימית וחיצונית, ולצורך התייעלות ארגונית. כיום, תורמים רבים אינם מסתפקים במדידה מסורתית של מלכ"רים ועסקים חברתיים, ומבקשים שימוש בטכניקות הערכה מתקדמות כדי להראות שיפור, יעילות, אפקטיביות, רלוונטיות וקיימות של פרויקטים ותכניות.

תאור הקורס:

אל מול סביבה משתנה, דינאמית ומורכבת, קורס זה מציע תשתית לחשיבה תיאורטית ויישומית מתקדמת בנושאי הערכת מלכ"רים ועסקים חברתיים. הקורס מתכתב עם מרבית הקורסים הנלמדים בתואר זה, שכן הוא מהווה המשך לתורות ניהול שונות ולשיטות תכנון פרויקטים והטמעתם בשטח. הסטודנטים ילמדו כיצד להעריך אפקטיביות, יעילות, רלוונטיות וקיימות של מלכ"רים בכלל ושל פרויקטים ותכניות שונות המבוצעים על ידי מלכ"רים ועסקים חברתיים בפרט.

מטרות הקורס:

הסטודנטים ילמדו להשתמש בגישות הערכה ומדידה מגוונות, להתאימן לסוגי פרויקטים שונים ולשלבן במידת הצורך. בנוסף, נלמד כיצד ניתן לאסוף מידע הערכה באופן פרקטי ולהתגבר על קשיים ארגוניים הכרוכים בכך. נשים דגש על האופן בו ניתן לשלב הערכת תכניות עם מערכי מדידה קיימים, בניית מערכות הערכה המתאימות לסוגי ארגונים שונים ולמגבלות תקציב שונות, וייצור מידע הערכה שיוביל לשיפור, למידה, הפקת לקחים, שקיפות ולקחת אחריות.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

בסיום הקורס יהיו הסטודנטים מסוגלים להתאים מערכת הערכה למלכ"רים ולעסקים חברתיים באמצעות הערכה חיצונית ופנימית, ואף לקחת חלק פעיל בהערכת מלכ"רים.

בסיום הקורס הסטודנטים:

1. יבינו את חשיבות ההערכה

2. יפתחו חשיבה הערכתית

3. ידעו מה ניתן להעריך, מתי, למה, על ידי מי וכדומה

4. יכירו את האתגרים בהערכה וסיכונים

5. יהיו מסוגלים לנהל הערכה חיצונית

6. יהיו מסוגלים לקדם הערכה פנימית
7. ידעו לקדם שימוש בממצאי הערכה
8. יהיו מסוגלים לשפוט איכות הערכות

דרישות נוכחות (%) :
80%

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. למה להעריך? מונחים, רקע ותפקיד ההערכה
2. שיפור או אחריותיות? בעיות ואתגרים בהערכת מלכ"רים ועסקים חברתיים
3. מתחילים: תכנון הערכה, הצעה ושילבים ראשונים
4. זה לא מחקר פה. הגישה המחקרית הקלאסית ומגרעותיה בהערכת מלכ"רים ועסקים חברתיים
5. פותחים את הקופסא השחורה: שימוש במודל לוגי ותיאוריות שינוי
6. התמודדות עם סביבה מורכבת ומשתנה
7. איסוף מידע בשטח: לקחים ממציאות מורכבת
8. לא עשינו כלום בלי שימוש נכון: שימוש במידע הערכה במלכ"רים ובעסקים חברתיים
9. שיעור סיכום והכנה למבחן

חומר חובה לקריאה:

את חומר הקריאה בכל נושא יש לקרוא בסדר בו הוא מופיע, שכן הסילבוס נבנה באופן שכל פריט תומך בפריט הקריאה הקודם ומוסיף עליו נדבך חדש. המאמרים בסילבוס נגישים דרך מאגרי המידע של הספרייה. לפרקים הרלוונטיים מהספרים ניתן להגיע דרך אתר הקורס.

1. למה להעריך? מונחים, רקע ותפקיד ההערכה

Rossi, H. P., Lipsey, W.M., & Freeman E. H. (2004). *Evaluation: A systematic approach (7th ed.)*. Thousand Oaks: Sage. pp 2-29.

Nielsen, S. B., & Ejler, N. (2008). *Improving performance? Exploring the complementarities between evaluation and performance management*. *Evaluation*, 14(2), 171-192.

Behn, R. D. (2003). *Why measure performance? Different purposes require different measures*. *Public Administration Review*, 63(5), 586-606.

2. שיפור או אחריותיות? בעיות ואתגרים בהערכת מלכ"רים ועסקים חברתיים

Van Thiel, S. & Leeuw, F. L. (2002). *The performance paradox in the public sector*. *Public Performance & Management Review*, 25(3), 267-281.

Regeer, B. J., de Wildt-Liesveld, R., van Mierlo, B., & Bunders, J. F. (2016). *Exploring ways to reconcile accountability and learning in the evaluation of niche experiments*. *Evaluation*, 22(1), 6-28.

להרחבה בנושא:

Benjamin L.M. (2008). Account space: How accountability requirements shape nonprofit practice. *Nonprofit Volunteer Sector*; 37(2):201-223.

3. מתחילים: תכנון הערכה, הצעה ושלב ראשונים
ביקר, א', וברונר, ב' (2010). יסודות בהערכה משתפת מדריך מעודכן לארגונים ללא כוונת רווח ולשותפיהם להערכה. קיימבריג': קרן ברונר. [עמודים 1-8, 79-84]
Preskill, H., & Jones, N. (2009). *A practical guide for engaging stakeholders in developing evaluation questions*. New Jersey: Robert Wood Johnson Foundation

4. זה לא מחקר פה. הגישה המחקרית הקלאסית ומגרעותיה בהערכת מלכ"רים ועסקים חברתיים
ליון-רוזליס, מ'. (1998). הערכה ומחקר - האמנם חד הם? מגמות, לט (3). 303-319.
Rossi, H. P., Lipsey, W. M., & Freeman E. H. (2004). *Evaluation: A systematic approach* (7th ed.). Thousand Oaks: Sage. [pp. 265-300]

Song, M., & Herman, R. (2010). *Critical Issues and Common Pitfalls in Designing and Conducting Impact Studies in Education: Lessons Learned From the What Works Clearinghouse (Phase I)*. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 32(3), pp. 351-371.

5. פותחים את הקופסא השחורה: שימוש במודל לוגי ותיאוריות שינוי
אלסטר, ס', חביב, ג', צבע, י' (2015). פיתוח תפיסה ופרקטיקה של מדידה מתמשכת של תוצאות במערכות שירות: לקחים וקווים מנחים מהספרות. ירושלים: מאיירס - ג'וינט - מכון ברוקדייל ומשרד הרווחה והשירותים החברתיים. [עמודים 7-35].

ביקר, א', וברונר, ב' (2010). יסודות בהערכה משתפת מדריך מעודכן לארגונים ללא כוונת רווח ולשותפיהם להערכה. קיימבריג': קרן ברונר. [עמודים 14-26 ; 102-108]
Stame, N. (2004). *Theory-based evaluation and types of complexity*. *Evaluation*, 10(1), 58-76.

Weiss, C.H. (1997). *Theory based evaluation: Past, present and future*. *New Directions for Evaluation*, 76, 41-55.

6. התמודדות עם סביבה מורכבת ומשתנה

Earl, S., Carden, F., & Smutylo, T. (2001). *Monitoring and evaluation planning focused on changes in partners: Facilitation manual*. Ottawa: International Development Research Center. [pp. 1-16]

Van Ongevalle, J., Huyse, H., Boutylkova, E, Maarse, A., & Temmink, C. (2014). *A practical guide for actor focused planning, monitoring and evaluation*. Leuven: HIVA.

Ambrose, K. & Roduner, D. (2009). *A conceptual fusion of the logical framework approach and outcome mapping*. OM Ideas Paper No. 1. Available at: <http://www.out-comemapping.ca/resource/om-ideas-1-a-conceptual-fusion-of-the-logical-framework-approach-and-outcome-mapping>

Ofek, Y. (2016). *Matching evaluation approaches to levels of complexity*. *Evaluation Review*, 40(1), 61-84.

7. איסוף מידע בשטח: לקחים ממציאות מורכבת
ביקר, א', וברונר, ב' (2010). יסודות בהערכה משתפת מדריך מעודכן לארגונים ללא כוונת רווח ולשותפיהם להערכה. קיימבריג': קרן ברונר. [עמודים 70-78]

European Commission. (2006). *Methodological bases for evaluation. Evaluation methods for the European Union's external assistance: Evaluation Tools*, 4. Luxembourg: European Commission. pp 9-15; 47-79.

חומר עזר:

אלסטר, ס', חביב, ג', צבע, י' (2015). פיתוח תפיסה ופרקטיקה של מדידה מתמשכת של תוצאות במערכות שירות: לקחים וקווים מנחים מהספרות. ירושלים: מאיירס - ג'וינט - מכון ברוקדייל ומשרד הרווחה והשירותים החברתיים. [עמודים 35-40].

8. לא עשינו כלום בלי שימוש נכון: שימוש במידע הערכה במלכ"רים ובעסקים חברתיים בייקר, א', וברונר, ב' (2010). יסודות בהערכה משתפת מדריך מעודכן לארגונים ללא כוונת רווח ולשותפיהם להערכה. קיימבריג': קרן ברונר. [עמודים 85-93]

אלסטר, ס', חביב, ג', צבע, י' (2015). פיתוח תפיסה ופרקטיקה של מדידה מתמשכת של תוצאות במערכות שירות: לקחים וקווים מנחים מהספרות. ירושלים: מאיירס - ג'וינט - מכון ברוקדייל ומשרד הרווחה והשירותים החברתיים. [עמודים 42-46].

Patton, M. Q. (2008). *Utilization-focused evaluation (4th ed.)*. Thousand Oaks: Sage. [pp 35-93]

Patton, M. Q. (2011). *Developmental Evaluation: Applying Complexity Concepts to Enhance Innovation and Use*. New York: Guilford. [pp 36-52]

להרחבה בנושא:

Joint Committee on Standards for Educational Evaluation. (2011). *The Program evaluation standards (3rd ed.)*. Thousand Oaks: Sage.

9. שיעור סיכום והכנה למבחן הבית

Stufflebeam, D. L. (1999). *Program evaluations metaevaluation checklist (Based on The Program Evaluation Standards)*. Michigan: Western Michigan University Evaluation Center.

חומר לקריאה נוספת:

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 100 %
מבחן בית

מידע נוסף / הערות:
* יינתן בonus של 10% שיחושבו כמאה אחוז בממוצע משוקלל על השתתפות

* הקורס אינו כולל סטטיסטיקה